

geoeconomic space of the tourist industry. GeoJournal of Tourism and Geosites. 2023. №49(3). Pp. 946–961.

2. Кукліна Т.С., Цвілий С.М., Журавльова С.М. Загальні тенденції розвитку світового туризму: від коронавірусу до військової агресії. Підприємництво та інновації. ПВНЗ «МЕа». 2022. №. 23. С. 12–15.

УДК 330.341

Цикулова А. Е.,
здобувач вищої освіти,
науковий керівник: Марченко О. І.,
кандидат економічних наук, доцент,
Державний податковий університет

ІННОВАЦІЇ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ ВІЙНИ

Сучасні виклики, що стоять перед Україною, дають шанс для встановлення нових зв'язків між наукою і суспільством, підвищення її значущості як у науково-технічному прогресі та інноваціях, так і в підвищенні обороноздатності країни, у прийнятті суспільно-значущих рішень, формулюванні національних стратегій розвитку, воєнних доктрин і т.д. Інновації сприяють позитивним структурним змінам в економіці та суспільстві, допомагають підвищити продуктивність економіки, зміцнити її конкурентоспроможність на світовій арені та забезпечувати стійкий економічний зріст у довгостроковій перспективі. Протягом багатьох років Україна не мала ефективної інноваційної стратегії, яка б була визнана та підтримана всіма сферами вітчизняних інноваторів та експертних груп. Зараз, війна може остаточно поховати залишки науки та інновацій у промисловому середовищі [1].

У воєнний період інновації та підприємництво набувають особливого значення і стають ключовими складовими для виживання, розвитку і успіху. У таких умовах підприємницька активність і здатність до інноваційного ризику можуть виявитися критично важливими для адаптації до змін, забезпечення виробництва необхідних товарів і послуг, а також підтримки економічної стійкості. У цьому випадку важливо дослідити, як інновації і підприємництво можуть сприяти не лише вирішенню нагальних потреб, а й створенню

нових можливостей для розвитку і росту навіть у складних умовах воєнного конфлікту [2].

Серед причин, які протягом багатьох років гальмували розвиток інноваційного фактору для підвищення конкурентоспроможності української промисловості, можна виокремити наступні: низький попит на інновації через відсутність активного інтересу більшості підприємств у результати наукових досліджень або їхню неефективність у використанні інноваційних розробок; відсутність розвинених інститутів, які б забезпечували функціонування економіки з орієнтацією на інновації у всіх аспектах; низька сплатоспроможність населення, що ускладнює його здатність придбати якісніші, але дорожчі товари; обмежена кількість висококваліфікованих фахівців, які могли б працювати у сфері інновацій; відсутність ефективної та узгодженої державної політики у сфері промисловості та інновацій [1].

Аналіз міжнародних рейтингів, які оцінюють інтелектуальні потенціали країни, свідчить про наявність належного рівня інтелектуального потенціалу в Україні. Основу інноваційної конкурентоспроможності країни складають людський капітал, наукові дослідження, знання та наукові досягнення. Ефективна реалізація цих ресурсів є ключовою конкурентною перевагою. Однак відсутність активної ролі держави у створенні сприятливого середовища для їхньої реалізації, як ключового фактору інноваційного соціально-економічного розвитку, гальмує забезпечення їхньої конкурентоспроможності.

Протягом історії України як самостійної держави спостерігалися процеси трансформацій в інноваційній сфері, що призвело до певної активізації науково-технологічної та інноваційної діяльності в останні роки. Однак темпи формування сучасного формату інноваційної сфери визнаються як недостатньо високі.

У міжнародному інноваційному просторі, відображеному у Глобальному індексі інновацій, Україна у 2023 році відзначилася на 55-му місці, однак у період з 2018 по 2022 рік вона трималася серед перших 50 країн світу зі стабільністю [3].

Для України надзвичайно важливо мати підприємців з лідерськими та інноваційними здібностями, оскільки після втрат, зумовлених війною, необхідно відновлювати економіку, яка вже була піддана впливу пандемічних викликів.

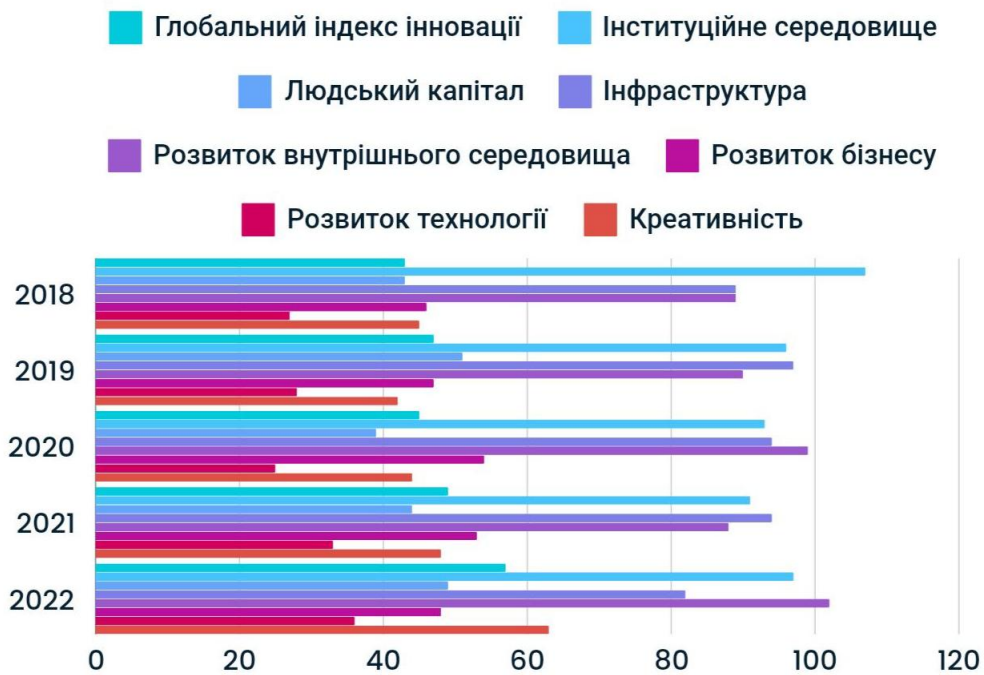

Рис. 1. – Україна у вимірі Глобального індексу інновацій
Джерело: складено автором за даними [3].

Важливо розуміти, яким чином краще стимулювати та підтримувати розвиток підприємництва, щоб сприяти зростанню кількості лідерів-інноваторів у країні.

Шляхи стимулювання лідерства та інновацій в Україні у часи війни та після неї можуть включати наступне: підтримка та розвиток існуючого бізнесу, забезпечення сприятливих умов для росту та розвитку вже діючих підприємств; розбудова потенціалу місцевого бізнесу шляхом активного залучення молоді до підприємницької діяльності, що сприятиме формуванню та реалізації їх підприємницького потенціалу та створенню інноваційних ідей у найближчому майбутньому [4].

Останні геополітичні вимоги акцентують необхідність зміцнення розвитку вітчизняної наукової системи, спрямованої на підтримку знань і інновацій. Зростання значення питань національної безпеки, охорони здоров'я та розвитку в умовах інклюзивності вимагає наявності високорозвинених національних наукових установ, які можуть виступати як центри спеціалізованого експертного знання і реагувати на нові виклики відповідно до національних пріоритетів. Необхідно розуміти, що ніхто, крім українців самих, не зможе забезпечити їхній власний національний добробут [1].

Умови війни створюють надзвичайні виклики та можливості для інновацій та підприємництва. Змушені адаптуватися до

непередбачуваних обставин, підприємці шукають нові шляхи для забезпечення потреб армії та нації, стимулюючи технологічний прогрес і створюючи інноваційні вироби та послуги. Розвиток інноваційного підприємництва у воєнний період допомагає не лише вирішувати нагальні військові завдання, але й створює основу для подальшого економічного відновлення та розвитку після завершення конфлікту. Однак успішна реалізація інноваційних проектів потребує підтримки від уряду, наявності ефективної інфраструктури та сприятливого бізнес-середовища. Таким чином, інновації та підприємництво в умовах війни можуть стати ключовими чинниками успіху у вирішенні викликів та забезпеченні стійкого розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Мельник Т. Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2023. №7(3). URL: <http://surl.li/swzqs>
2. Лойко В., Александров Б. Підтримка та розвиток малого та середнього бізнесу в Україні в умовах війни. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2023. №1(11). С. 228-237.
3. Давимука С. Інноваційний імператив стратегії відбудови України. *Регіональна економіка*. 2023. №3. С. 5-17.
4. Яценко Г. Ю. Шляхи стимулювання лідерства та інновацій у воєнний та повоєнний час. *Економіка і суспільство*. 2022. № 43. URL: <http://surl.li/swzqk>